

Vytvorenie systému prestupného bývania v SR: výzvy a perspektívy

Darina Ondrušová

Inštitút pre Výskum práce a rodiny (IVPR)

Kontext a východiská okrúhlych stolov

1. SODB 2011: na Slovensku na tisíc obyvateľov 329 obývaných bytov = v rámci EÚ jeden z najnižších podielov
1. Nízka fyzická a cenová dostupnosť nájomného bývania
3. Úloha z Koncepcie štátnej bytovej politiky do roku 2020:

Vytvoriť systém prestupného bývania ako systému, kde je integrácia konkrétnych znevýhodnených skupín v oblasti bývania riešená prostredníctvom rôznych foriem bývania a aktívnych sociálnych služieb

Cieľ a obsah okrúhlych stolov

Získať v diskusii so širokou skupinou aktérov námety / podnety / odporúčania k vytvoreniu systému prestupného bývania v SR

Prvý okrúhly stôl:

Potenciál systému prestupného bývania ako nástroja prevencie pouličného bezdomovectva a nástroja na riešenie bytovej núdze domácností v nevyhovujúcom bývaní - možné ciele systému prestupného bývania v podmienkach SR

Druhý okrúhly stôl:

Zabezpečovanie cenovo dostupného nájomného bývania ako najvyššieho stupňa v prestupnom bývaní a rozvoj sociálneho bývania

prestupné bývanie – štruktúra, princípy

- Nocľahárne – útulky (6-24 mesiacov) – tréningové byty – samostatné bývanie
- Zásluhovosť a príprava na samostatné bývanie
- Pripravenosť uhrádzať náklady za bývanie závisí od klientov
- Dlhodobé zotrvávanie väčšiny klientov na najnižších stupňoch (vysoká nákladovosť)

Iný prístup - housing-first

- - nájomné bývanie ako prvý krok
- - oddelenie bývania od podporných služieb
- - prípadový manažment (tím odborníkov)
- - náklady za bývanie: 30 % príjmu klienta + doplatok na bývanie

Porovnanie systému prestupného bývania a housing-first vo vybraných aspektoch

	Housing-first	Systém prestupného bývania
Prístup k samostatnému bývaniu	Hneď po zaradení do systému	Postupný prechod rôznymi typmi ubytovania, samostatné bývanie pre tých, ktorí splnia podmienky
Podiel klientov, ktorí si po absolvovaní programu udržali bývanie	80%	40%
Metóda práce	Individualizovaná, na mieru šitá podpora	Diferencovaný systém sankcií a „odmien“ založený na miere spolupráce klienta
Východiskový predpoklad	Samostatné bývanie je základnou potrebou každého človeka, nie motiváciou či odmenou	Ľudia bez domova sa potrebujú naučiť samostatnému životu a nie všetci budú úspešní

Bývanie pre ĽBD vo vybraných dokumentoch

- **Európsky pilier sociálnych práv, zásada č. 19:**
- „Ľuďom v núdzi treba poskytnúť prístup ku kvalitnému sociálnemu bývaniu a ku kvalitnej pomoci pri bývaní“
- **Strategie boje proti sociálnému vyloučení (vláda ČR, 2016):**
- Jeden z cieľov = presťahovanie 6 000 rodín z ubytovní do štandardných bytov do konca roku 2020 (záväzok bol prijatý aj na základe pozitívnych skúseností s pilotným testovaním programu rýchleho zabývania rodín s deťmi v meste Brno)
- **Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2020:**
- „Stanovenie štandardu bývania by malo vychádzať zo sociálnej situácie domácnosti. Z tohto hľadiska je vhodným riešením vytvorenie vertikálneho, obojstranne priepustného systému bývania rôzneho štandardu, tzv. systému prestupného bývania. Systém zahrňuje rôzne iné typy prechodného ubytovania (ubytovne, nocľahárne, útulky a pod.) až po nájomné byty určené na sociálne bývanie. Takýto systém pôsobí motivujúco, nakoľko umožňuje získať kvalitnejší typ bývania.“

Vybrané dáta v SR:

Počet ľudí bez domova (SODB 2011): 23 483

Nocľahárne – útulky – obecné nájomné byty

	2010	2016
Kapacita nocľahární	489	1088
Kapacita útulkov	2785	2912
Počet podporených bytov	2303	1350

Zdroj: Správy o sociálnej situácii obyvateľstva, Informácia o bytovej výstavbe v SR

- k 30.6.2018 boli poskytované služby nocľahárne v 40 a útulku v 57 mestách, z toho nocľaháreň + útulok = 20 miest

Čo chýba:

- cenovo dostupné byty
- zariadenia 24-hodinového ubytovania s ošetrovateľskou starostlivosťou pre ĽBD prepúšťaných z nemocničnej starostlivosti
- dostupné služby pre ĽBD so závislosťou / duševným ochorením
- ...

Zdroje:

- Škobla, D., Ondrušová, D., Csomor, G. (2016). Uplatniteľnosť systému prestupného bývania a „housing-first“ v podmienkach SR. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny.
- Kocman, D. – Klepal, J. (2014) Prostupné bydlení jako nástroj podpory standardního nájemního bydlení: mechanismy fungování dvou systémů. Závěrečná správa z výskumného projektu. Agentura pro sociální začleňování.

Otázky do diskusie 1/6

Je budovanie nocľahární, útulkov a zariadení núdzového bývania na Slovensku ako súčasť systému prestupného bývania vhodným nástrojom prevencie pouličného bezdomovectva (s ohľadom na nedostatok cenovo dostupného nájomného bývania?)

Otázky do diskusie 2/6

Aká je uplatniteľnosť systému v rámci prevencie bezdomovectva pri hromadnom vypratání z dôvodu asanácie bytového domu?

Otázky do diskusie 3/6

Ktoré sú možné riziká uplatniteľnosti systému z pohľadu samospráv a ich kompetencií?

Otázky do diskusie 4/6

Aké sú nároky na intenzitu sociálnej práce v tréningových bytoch a čo to znamená v kontexte terajších možností poskytovania podpory samostatného bývania?

Otázky do diskusie 5/6

Môže vytvorenie systému prestupného bývania predstavovať riešenie aj pre MRK v nevyhovujúcom bývaní v osadách, v súlade s princípmi desegregácie, destigmatizácie a degetoizácie? Ktoré sú alternatívne riešenia nevyhovujúceho bývania pre MRK?

Otázky do diskusie 6/6

Aké ciele a podobu by mal mať systém prestupného bývania na Slovensku a ktoré sú prvé hlavné kroky pre jeho vytvorenie?